

Hallintovaliokunta HaV@eduskunta.fi
Valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne
HE 17/2026

Asia: HE 17/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle rajat ylittävää sähköistä tunnistamista, luottamuspalveluita ja eurooppalaista digitaalista identiteettiä koskevaa EU:n asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua hallintovaliokunnalle asiasta.

Kuntien rooli lompakkoekosysteemissä

Kuntaliiton käsityksen mukaan kunnat voisivat toimia hyvin monenlaisissa eri rooleissa lompakkoekosysteemissä. Kunnat voisivat ensinnäkin hyödyntää lompakkoa esimerkiksi henkilöiden tunnistautumiseen sähköisessä tai käyntiasioinnissa sekä pyytää henkilöltä lompakosta tietoja ns. luottavana osapuolena. Lisäksi kunnat voisivat itse myöntää erilaisia sähköisiä todistuksia lompakkoon omista tietovarannoistaan.

EUDI-lompakoiden laaja käyttöönotto vaatii onnistuakseen kansalaisten kiinnostuksen herättämistä, markkinointia, viestintää sekä luotettavuutta kansalaisen näkökulmasta, koska lompakko on kansalaiselle vapaaehtoinen. Myös digituki on oleellinen osa käyttöönottoa. Tämän lisäksi tarvitaan organisatioiden toteutushalukkuutta ja kansallista panostusta erityisesti hyödyntämisen alkusysäykseen. Kunnat tarvitsevat mm. järjestelmätöimittäjien ohella selkeät kuvaukset teknisestä toteutuksesta ja käytännön toimintatavoista. Muutosta täytyy aktiivisesti, ennakoidusti ja tukien suunnitella. Kuntia ei hyödytä toteuttaa todisteita, jos kansalaiset eivät ota käyttöön EUDI-lompakkoa tai eivät osaa ottaa käyttöön, ja vastaavasti kansalaiset eivät hyödynnä lompakkoa, jos se ei tuota lisäarvoa esimerkiksi vähäisten todisteiden saannin vuoksi.

Kuntaliitto huomauttaa, että esityksestä ei selkeästi käy ilmi, mikä on Suomen panostus ja tavoitetila EUDI-lompakon suhteen. Vahva kansallinen panostus ja selkeä tavoitetila ovat tällaisessa muutoksessa hyvin oleellisia, jotta saadaan riittävä kriittinen massa sekä käyttäjiä että hyödyntäjiä kannattelemaan järjestelmän toimivuutta ja kiinnostusta jatkokehittämiseen.

Sivulla 17 todetaan, että ”Kansallisen täytäntöönpanon näkökulmasta keskeinen on erityisesti attribuuttien tarkastamista virallisista lähteistä koskeva 45 e artikla. Sen mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava toimenpiteitä tiettyjen asetuksen liitteessä VI olevien tietojen osalta, niin että sähköisiä attribuuttitodistuksia tarjoavat hyväksytyt luottamuspalvelun tarjoajat voivat tarkastaa kyseiset attribuutit sähköisesti käyttäjän pyynnöstä julkisen sektorin virallisista lähteistä, jos attribuutit perustuvat tällaisiin lähteisiin. ” Kuntaliitto huomauttaa, että missään ei ole mainintaa, mikä on kansallinen toimeenpanon aikataulu liitteen VI attribuuttien osalta. Asetuksen liitteessä VI lueteltuja tietoja ovat mm. osoite, ikä, sukupuoli, siviilisäätty, kansallisuus tai kansalaisuus ja julkiset luvat.

5 b artiklan 2 kohdassa mainitaan, että luottavaksi osapuoleksi rekisteröitymismenettelyn on oltava kustannustehokas ja oikeassa suhteessa riskiin. Kuntaliitto korostaa, että rekisteröinnin kustannus voi osaltaan vaikuttaa laajan käyttöönoton onnistumiseen.

Huomiot rajat ylittävän sähköisen tunnistamisen, sähköisten luottamuspalvelujen ja eurooppalaisen digitaalisen identiteetin kansallisesta sääntelystä

Riittävä ohjaus ja neuvonta

Ottaen huomion, että lompakot muuttavat totuttuja tiedon jakamisen tapoja, Kuntaliitto kiinnittää huomiota myös siihen, että kansallisesti toimeenpanevilla viranomaisilla tulee olla riittävät resurssit ohjauksen ja neuvonnan tarjoamiseen uuden sääntelyn soveltamista koskeviin kysymyksiin. Kuten esityksessä vaikutuksista tiedonhallintaan todetaan, eIDAS-muutosasetuksen ja sen täytäntöönpanoon liittyvän sääntelyn yhteisvaikutuksena syntyy uusia toimintamalleja, joilla henkilötietoja sekä sähköisiä attribuuttitodistuksia ja niiden sisältämiä tietoja osoitetaan viranomaisasioinnissa ja muutenkin yhteiskunnan palveluissa. Tämä korostaa tarvetta myös yleiselle ohjaukselle ja neuvonnalle ennen lompakoiden käyttöönottoa, jotta sääntelyn soveltamiseen liittyvää epävarmuutta voidaan vähentää ja jotta toimijat voivat ottaa lompakot käyttöön hallitusti sekä eri säädösten vaatimukset huomioiden.

Ehdotetussa sääntelyssä asetetaan nyt vastuuta myös kansalaisille omien tietojen turvallisuudesta, mihin liittyy moninaisia erilaisia teknisiä toimintoja mobiilisovelluksen tasolla. Nämä mahdollisuudet hallita omia tietoja ovat periaatteessa hyödyllisiä, mutta miten hyvä kyky ja kapasiteetti kansalaisilla tosiasiallisesti on ottaa nämä ominaisuudet käyttöön ja ylläpitää omia asetuksia jatkuvasti tarkoituksenmukaisella tasolla?

Ikäihmisten asiointi

Kuntaliitto nostaa huomion ikäihmisten asiointiin. Ihmisen ikääntyessä ja esimerkiksi muistisairauden tai afasian vaikeuttaessa kommunikointia tai itsestä asiointia, miten mahdollistetaan omaisille ja edunvalvontavaltuutetulle tai edunvalvojalle tällaisen kansalaisen asioiden hoitaminen?

SUOMEN KUNTALIITTO

Jaana Jormanainen
erityisasiantuntija